

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadónálban átvéve:
 Egy évre — 28 kor.
 Negyedévre — 8 „
 Kélyben kábezzal kordva:
 Egy évre — 30 kor.
 Negyedévre — 8 „
 Vidékre postán szállítva:
 Egy évre — 34 kor.
 Negyedévre — 8 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelent minden nap a hétfő és
 keddnap utáni napok kivételével

Hozzájárulás és kiadónálban:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszajár
 vagy megvásárolja nem vállalkozik.

Hirdetések és hirdetések a
 kiadónálban intenzív.

Egyes napon ára 5 fillér.

NAGYVÁRAD okt. 22.

Politika és érzés.

A politika nem alanyi költészet. Érzelmi szempontból tehát nem lehet egy állam életét vezetni, szövetségeket kötni, harcot indítani stb.

A politikában cél az állam java s ezt nyugodt fontolgatással és pontos rideg számításokkal kell szolgálni, mely számítás és fontolgatásnál az érzelem csak mint mozgató, vagy akadályozó erő vehető számba. Nem vezet, de felhasználják.

Ha érzelem csinál politikát, ez vagy utópiára, vagy demagógiára vezet.

Olyan tömeggel szemben, mely képtelen nagy, távolabb eső, de elérhető cél megérteni s azért lelkesen munkálkodni, tehát politikailag éretlen tömeggel szemben, népszerű jelszavakat szoktak feltálni s az ismert kolomp hangra összerelődött erőt a távolabbi célra használja fel a politikus.

Mostani parlamenti harcunk közben felszínre vetődött gravámenjeink, melyeket különösen 1791-től kezdve szívósan követelt a nemzet, mind olyan kívánságok, melyek jog szerint megilletnek bennünket s melyeknek megszerzése minden magyar szívnek kiolthatlan erős vágya.

Ezeket dobta, nemzeti követelések címén a parlamenti harcba az ellenzék. Egyszerre megdobbant tőle a magyarság szíve, és nem csak a tömeg, de művelt városok, megyék szálltak sorompóba érte.

Hogyne, hiszen a 67-es kiegyezés szerint is jogunk van hozzá.

Jogunk!

Politikában, különösen mióta Machiavelli erkölcsstelen elveit, a fait a compli-elfogadták jogforrásnak, annyi a jog, a mennyit megvédeni bírunk.

Igy szervezkednek a külpolitikai és belpolitikai harcok, ezen alapon.

Az angol megtámadja a burt. Európa nézi s gratulál a győzőnek. Az orosz a finnt, a német a lengyelt, az osztrák a magyart nyomja el jogaiban s a győzőnek — gratulálni fognak.

És idebent?!

A társadalmi osztályok harcában ki törődik a joggal? Egyik támad szenvedélye szerint, markol a lehetőség szerint, a másik osztály pedig védje magát.

Igy van. Ez a nyers, durva realitása a mai életnek, melybe az érzésnek semmi egyéb szerepe nincs, mint könnyet ejteni a legyőzöttek sirja, vagy joga felett, s elparentálni azt.

Nos hát! ilyen viszonyok közt politikus, vagy demagóg eljárás volt-e előrántani taktikai okból, úgy máról holnapra a nemzeti követelményeket?

Miben bizott a harci párt? Hol van az ő ultima rációja?

Tudták, hogy Ausztria ellenségünk. Bécsben naponként gyaláznak s a Reichsrathban naponként támadnak bennünket. Ezek ellenünk lesznek. A hadsereg mai szervezetében szintén ellene van a magyarság érvényesülésének, összes nemzetiségeink szintén. Népünk zöme kozmopolita szocializmus békóiban, jó része

Amerikában vagy a nyomorban, gentrink hivatalnok lett. Mi ad hát súlyt a nemzeti követeléseknek, ha súlyt kell adni? ha nem várt akadályhoz, ha megaláztatáshoz jutunk követeléseink által?

Itt az eset. Harmadik zuhanyt kapjuk. Chlopy, bécsi manifesztum és a kilenczes bizottság árlejtésének visszautasítása.

Mi lesz erre a válasz?

Dühösködés és — leszerelés.

Kár a világ szemét magunkra irányítani olyankor, mikor vérszegények vagyunk. Elég, ha magunk tudtuk.

Jó lesz politikusainknak, addig, míg gyöngeségünk teljességében ki nem tűnik, a jelenleg lehetetlen katonai követelések helyett gazdasági javak árán szerelni le, mert ha tovább tart az obstrukciós harcz, bizony, félek, hogy mint már előbb ötször, úgy most majd hatodszor is ingyen szerelünk le egy formuláért.

Gazdasági előny jó módot hoz. Jó módu néppel lehet nemzeti politikát üzni, koldussal — csak gyomorpolitikát.

Az érzelem nagy luxus a politikában, csak hatalmas, gazdag népnek való.

Bizony mondom, ha jobb módúvá nem tesszük a népet, nem fog előbbre haladni a magyarság ügye, mert a modern élet nagyobb dicsőségére ma már ott állunk, hogy a jog címere nem a mérleg, hanem az — ököl.

Régen volt ilyesmije is a magyarnak, ma nincs Kinyitva tartja tenyerét — kunyorál, mert — szegény.

P-y.

A „TISZÁNTÚL” TÁRCZAJA.

A jutalomjáték.

Irta: Ch. Esquier.

I.

Történik a Fantaisies Bouffes színházban. Kívül, a bejárat előtt nagy tömeg verődik össze az óriási színlap előtt, mely Blangras, a jeles művész jutalomjátékát hirdeti a következő darabban:

A montholon-téri őr leánya.

A színlapon feltűnő betűkkel még az a csábítás is olvasható:

»A 3. felvonásban a Dall az arany buzaszemről Blangras ur személyesen fogja élelni.«

A járókelőket megállítja a vonzó hir-

detés; a pénztár körül valóságos harcok támadnak.

Benn a színházban, a kulisszák mögött, a rendező csemettyűje megszólal. Az igazgató kiadja a rendeleteit.

Az igazgató: Helyet a színpadon!... Kezdődik! (A rendezőhöz.) A nézőtér zsufolásig tele van! Az ördögbe is, és épen ma kell Blangras jutalomjátékának lennie!... Micsoda bevéttel! Az ember megbolondulhatna az irigységől!... Harmadik csemettyű!

Charette (a kómikus, e pillanatban elősiet): Megálj! Ne kezdjék meg!

Az igazgató: Miért?

Charette: Blangras még nincs itt!

Igazgató: Lehetetlen! A jutalomjátéka napján! Nincs itt, mikor már el kell kezdenünk? Bizonyos ön abban?

Charette: Már hogyne, direktor ur! hiszen egy ülőzök van!

Igazgató: A közönség már türelmetlen.

Charette: Lehetetlen Blangras nélkül megkezdeni...

(Mind a hárman egymásra néznek: Mit csináljunk?)

A kétségbeesés nagy. Lótás-futás, kiáltozás a kulisszák mögött és a folyosón. Végre megjelenik Blangras.

Az igazgató) (egyszerre): Blangras! Al-
A rendező) lat! Ülőzz fel! Hamar!
Charette) Kezdődik!

Blangras (nagyon szomorú arcuzal áll meg előttük és a torkára mutat.)

Az igazgató)
A rendező): He? mi? mi történt?
Charette)

Blangras (alig hallható, rekedt hangon): Temetőben voltam... Nem hiányozhattam onnan.

Igazgató: Bizonyosan valami közeli rokona halt meg? mi?

Blangras: Nem.

Charette: Jó barát?

Blangras: Nem. Az inasom...

Igazgató: Az inasal?

Blangras: Igen. Az, aki eddigi minden kétségemnek is az oka volt... A nyomorult!...

Nagymennyiségben megérkeztek szőlő szállító kosarak
 5 és 10 kilós ürtartalommal.

Az iskola idény beálltával különböző alaku kötökosarak, iskolatáskák, melyek legolcsóbb árakban lesznek árusítva. Továbbá nagy választék gyermekkosarakban, utazó kosarakban stb.

Számos megrendelést kérve kiváló tisztelettel

OPPENHEIM F. VILMOS kosáráru kereskedése

401.

Nagyvárad, Fő-utca, Barts-ház.

mit
 Charette: A
 Mind: A
 az előadást 65
 Figyelj ide!

A válság.

A közvélemény még ma is teljesen a tegnapi események hatása alatt áll.

A válság súlyosságát csak komplikálja az a hír, amit, ugyilátszik, tendenciózusan hoztak forgalomba s amely a döntés elodázását gróf Apponyi Albert személyével hozza kapcsolatba. Az eddig ellenőrizhetlen, de a hitelesség látszatával jelentkező verzió szerint a király döntését nem annyira a katonai program okozta, mint inkább az a körülmény, hogy Apponyinak az új miniszteriumba való belépését akarják megakadályozni. Lukács — beszél — a kilenczes bizottságban létrehozta a megegyezést azzal, hogy Apponyinak belügyminiszteri tárczát ígért. Bécsben tudják ezt s azért húzzák a döntést, hogy Lukács helyébe olyan államférfiut találjon, aki nincsen lekötve Apponyival szemben.

A hír nagy feltűnést okozott s ma délelőtt a képviselőházban Apponyi elnök hívei élénk pertraktáltak. Ez az oka, hogy ma ismét szóba került a *szabad ellenzék* alakításának terve. *Beöthy* Akos kijelentette, hogy most már a végső határig feszítették a nemzet türelmét, itt már nincs helye a percnyi mulasztásnak sem. A szabad ellenzék különben azt reméli, hogy a szabadelpártból a legközelebbi jövőben történő kiválások egyszerre erősse s kompakt párttá avajkák a most elkezdett frakciót.

Gróf *Khuen-Héderváry* miniszterelnök és *Lukács* pénzügyminiszter ma reggel érkeztek meg Bécsből. Lukácsot, aki különben is gyenge fizikumú ember, az utolsó napok izgalmai s az éjjeli utazás nagyon megviselték. A pályaudvaron több újságíró várta, akiknek a kérdésére kijelentette:

— *A nehézségek súlyosak ugyan, de nem elháríthatlanok.*

Egyik újságíró szóba hozta előtte azt a hírt, hogy a válság elhúzódsát Apponyi személyével hozzák kombinációba. Lukács miniszter egy pillanatig erősen meglepetve nézett a kérdező arcába, aztán ennyit jegyzett meg:

— *Nem nyilatkozhatom részletesen. Annyit azonban elmondhatok, hogy a nehézségek tárgyi természetűek.*

A pénzügyminiszter gróf *Khuen-Héderváry*-val egyenesen Budára hajtatott, ahol délelőtt többen felkeresték a párt tagjai közül.

A szabadelvű pártban ma délelőtt sokan voltak, akik Széll Kálmánt várták. A volt miniszterelnök azonban eddig még nem érkezett meg Rátótól. A kilenczes bizottság tagjai azonban, akik délután öt órakor ülésre gyűlnek össze, már kivétel nélkül Budapesten vannak.

Khuen-Héderváry védelmére.

A Magyar Távirati Iroda jelenti: Egy ma reggeli lap heves támadást intéz gróf *Khuen-Héderváry* ellen és avval vádolja, hogy az ő felségével való érintkezésben állásával visszaélt a magyar álláspont rovására. Miután mindazon személyiségek, kik a kibontakozási akcióban többé-kevésbé résztvesznek, épp az ellenkezőt tapasztalták, egyelőre nem szükséges az ezideig nyilvánosságra nem került részletek közlésével a közvélemény széles rétegeit is meggyőzni a miniszterelnök ellen irányult vádak teljes valótlanágáról.

Azon további állítás pedig, hogy gróf *Khuen-Héderváry* magatartásában a kormánypárt ellen való bosszu vezet, rágalom, melyet a leghatározottabban vissza kell utasítanunk. Az a ráfogás, hogy a miniszterelnök a többségnek az ő felfogása ellen irányuló politikai vétumát a személyes bosszu művének tekinti, mely felkeltette bosszuvágyát, oly inferioris felfogásra vall, melylyel vitakozni nem lehet.

Khuen-Héderváry gróf mint lemondott miniszterelnök, kinek demissziója elfogadva nincs, politikai tapintatosságából, a melyet a szabadelvű párt minden tagja teljesen méltányol, nem vesz részt közvetlenül a pártéletben, de fenntartotta magának, hogy azon pillanatban, melyben hivatalosan közétételik lemondásának elfogadása, a szabadelvűpárt soraiban folytatja politikai tevékenységét.

A IV. kath. kongresszus.

— Negyedik nap. —

Budapest, okt. 22.

A kongresszus negyedik napján sem csapant meg az érdeklődés. A Vigadó zsufolásig megtelt ismét közönséggel. Egy óráig ömlött a néparadat, az emelvényen fentartott helyeket a következők foglalták el: *Császka* György

kalocsai érsek, *Szmrecsányi* Pál nagyvárad, *Fircák* Gyula munkácsi, *Városvy* Gyula székesfehérvári, *Ivánkovich* rozsnyói püspökök, *Kohl* Medárd, *Radnai* Farkas, dr. *Wolafka* Nándor, *Fraknói* Vilmos püspökök, *Fehér* Ipoly pannonhalmi főpát, *Zundl* kanonok, *Pongrácz* Adolf gróf prépost, *Csernoch* János prelátus, *Steinberger* Ferencz nagyvárad kanonok, *Fischer-Colbrie* Agost prelátus, *Giesswein* győri kanonok. A világiak közül *Zichy* Nándor gróf, *Essterházy* Miklós herceg, *Zselénszky* Róbert gróf, *Chotek* Rudolf gróf, *Bathányi* Iván gróf, *Zichy* Aladár gróf, *Vécsey* Miklós gróf, *Révay* Ferencz báró, *Révay* Tibor báró, *Chalibogsbovsky* lovag, *Szüllő* Géza, *Förster* Ottó, *Simonyi-Semadam* Sándor, *Rakovszky* István. Az elnöki asztalnál ült: ifj. *Zichy* János gróf, *Kanter* Károly apát, *Gyürky* Odön titkár.

A közönség soraiban voltak özv. gróf *Vécsey* Józsefné, özv. *Carebrián* grófné és még számosan a főrangú katolikus hölgyvilág notabilitásai közül.

A vallástalanság.

Csernoch János dr. a vallástalanság okait és következményeit fejtegette. A vallástalanságnak a hit ellen indított harca elsősorban a kereszténység ellen, mint a hívő világnézet legtisztább alakulása ellen irányul. Vallástalanság és erkölcsi romlottság képezik a hitetlenség igaz okait, noha ezeket, belátva megsejyennő voltukat, palástolni igyekeznek. Más okokat mondanak. Tudományos meggyőződésekre hivatkoznak. Nagy figyelem mellett fejtegeti, hogy nincs igazi tudomány, mely az Isten tagadja. Mily furcsán változik a tudomány naponta. Új elméletek keletkeznek, új hipokrisék állítanak. Ez az ingadozó, napról-napra változó elmélet lenne tudomány? A tudomány jegyében üldözik, gunyolják a vallást. Erdőesen mutatja ki, hogy a kereszténység husz százados fennállása óta mennyi guny tapadt a valláshoz. A baj ott van, hogy ez a tudomány húzódozik a hitágazatok vizsgálától, a lelkiismeret fél ezektől az isteni igazságoktól. Hogy terjed a hitetlenség? Már gyermeknevelésünk olyan, hogy a hitetlenséget terjeszti. Nevelhették bár otthon vallásosan, az életbe lépett ifju vallástalanná lesz. Miért? Mert kétely lopódzott szívébe, midőn vallásáról gunyos beszédeket hallott, midőn az erkölcsi térről eltántorodott. A keresztény apologia igazságaitól irtózik, ám olyan szellemi termékeket olvas, melyek emancipálják és dicsekedve említik, hogy ő már kinőtt a gyermekesékből és nem hisz abban, a mi a vé-

Ott kellett lennem a teme... (köhög)... tésén... (köhög) és meghültem... elvesztettem a hangomat; lehetetlen ma játszanom... (Köhög)

Igazgató: Mit? lehetetlen? Azt szeretném látni! Ha beszélni tud, játszani is tud. A szerepe nem is olyan tulságos nagy...

Blangras: Az egész darabot betölti...
Igazgató: Ha kifogy a hangból, pótolni fogja mozdulatokkal...

Blangras: Igen... De ott a *Dal az arany buzaszemről* a harmadik felvonásban. A közönség hallani akar. Ez a dal az egész darab clou-ja. Ha nem éneklek, skandalum lesz. Össze fogják zuzni a székeket a nézőtérén... földobálnak majd a színpadra... Mit tegyek? mit tegyek?

Igazgató: Adja vissza a pénzeket!

Blangras: Igen... Csakhogy számítottam erre a bevételre... fizetésem vannak... és kedves direktor ur tudja, meg akartam magamnak szerezni az ön mellszobrát is... már ki is jelöltem helyét a lakásomban...

Igazgató (hizelkedve): Ertem önt. De hát 'gyűnk?

ette (hirtelen felkiált): Megvan!

...osoda?

...ület, melylyel megmentjük bevételt... (Blangras-hoz) fogod játszani a szerepe-

det; jól-rosszul, ahogy menni fog... A harmadik felvonásban én elfoglalom a sugólyukat... Az ének-számnál aztán te kinyitod a szádat és én elénekelem helyetted a dalt... Senki sem fogja észrevenni... még magad sem... Ma különben is pompás hangnál vagyok...

Blangras: Ah! Oh! Oreg! Köszönöm! Köszönöm! Te vagy az én örangyalom!

(Az ölet hatása óriási; szenzációs jelenet a kulisszák mögött. Mindenki megöleli Charette-t; a hölgyek meg is csókolják.)

Igazgató: De most aztán előre! Siessen, Blangras! Hamar! Atöltözni!

II.

A harmadik felvonás.

Blangras a szerepét sokkal jobban játszotta el, mint maga is hitte volna.

Végre elérkezik az Arany buzaszem dalának jelenete. *Blangras*, hirtelen roppant lámpaláztól megkapva, egy teljes percig mozdulatlanul áll. A zenekar már kétszer is megadta a jelt; a közönség türelmetlenül, meglepetten vár és tapsol. Halotti esőnd lesz egyszerre.

Charette — a sugólyukban — odaszól *Blangras*-nak, hogy nyissa ki már a száját!

No végre... *Blangras*, hirtelen nagy nyugalommal és elszánttsággal előre lép, int a zenekarnak és — kinyitja a száját.

A dal — *Charette* éneke — meglepően szép. A nézőtérén csakhamar a lelkesedés melege árad szét. A hatás nagy. Meg kell ismételni a dalt. *Charette* újra énekel. Harmadszor is megismétlik... És *Charette* újra énekel az arany buzaszemről.

Blangras hajlong. Egy lelkes hölgy virágot dob a színpadra a »nagy művésznék«. *Blangras* pedig boldog és csak hajlong; azt sem hallja, hogy a kulisszák mögöl intenek neki a kollégák és hívják, hogy a színpadot hagyja már el. A közönség azonban oly türelmetlen, hogy *Blangras* enged: odalép a sugólyuk elé, a zenekar megszólal... *Blangras* kinyitja a száját és — *Charette* nincs sehol.

Pánik. Fütty. Kiáltások. Egy látcső fölrepül a színpadra: csaknem fején találja *Blangras*-t.

Függöny.

Egy héttel később a *Fantaisies-Buffes* színházat be kellett zárni közönség híján; a direktor pedig tönkrement.

A lapok egy álló héttig tárgyalták a skandalumot ezzel a czímmel: »Egy tenorista, aki helyett a sugó énekel«.

asszonyokat vigasztalja. Lelke sivár lesz, szive üres, tekintélyt nem ismer. A szocializmusnak, a kommunizmusnak, nihilizmusnak nem kell egyház, nem kell hit. Nem kell nekik, mert tudják, hogy a vallásos ember lelkében tanai nem hódíthatnak. A vallástalanság a legnagyobb rosszra képes. A milyen mértékben terjed a hitetlenség, oly mértékben terjed a bűn, véték, gonoszság. Korunknak nagy szüksége van a vallásosságra, sohasem volt az emberiségnek olyan szükség, mint most. Es mily szomorú, hogy a közélet egész vonalán keresztre feszítik a Krisztust. Nagy figyelemmel hallgatott, élénk éljenzéssel kísért beszédét így fejezte be: Olyan az egyház, mint a tenger. Minden folyóvíz a tengerbe szakad és a tenger nem árad meg, mondja a példabeszédek könyve. A különféle hitetlen áramlatok el fognak merülni az egyház tengerében. (Hosszantartó zajos éljenzés.)

A király válasza.

Károly Károly felolvasta ezután a nagygyűlésnek 6 Felségéhez intézett hódoló táviratára érkezett távirati választ:

Méltóságos ifj. gróf Zichy János urnak, az orsz. kath. nagygyűlés elnökének. Ó cs. és apost. királyi felsége a IV. országos kath. nagygyűlésre összejött magyarországi katolikusoknak táviratilag tolmácsolt hódolatát és hű ragaszkodása biztosítását különös megleléddéssel és szívélyes köszönettel tudomásul venni méltóztatott. Legfelső parancsra 6 Felsége kabinetirodaja.

Az autonómia.

A gyűlés zajos éljenzéssel fogadta. Dr. Hellebront Géza orsz. gyűl. képviselő szólott ezután a katolikusok autonómiájának ügyéről. Fejegeti, hogy az egyháznak szabadságra, a nép vallásos érzésének föllendítésére és az erők egyesítésére van szüksége. Szabadság nélkül nem élhet az egyház azokkal a jogokkal, amelyeknek gyakorlása magasabb hivatásának betöltését lehetővé teszi. Szabadságot kell az egyháznak adni az oktatás és nevelés terén is. Ha az egyház az oktatás kérdését kezébe kiadja, öngyilkosságot követ el. Azt hiszi, hogy ha a világi elemnek az egyház ügyei iránt való érdeklődése, az egyház vezérémberei által való útmutatás mellett értékesítenék az egyház javára, aránytalanul fokozódnék a közérde, amelylyel az egyház folyton szaporodó ellenségeivel szemben fölléphetnének. Csak teret kell biztosítani ennek az érdeklődésnek. Teret, amelyben nemcsak az egyház, de a haza javát is előmozdíthatjuk. Ez az autonómia volna, amelynek életbeléptetése iránt már törvényes intézkedéseink is vannak, de az állam ólomsúlyal nehezedik az egyházra, és nem tartja a magyar katolikuságot eléggé képesnek arra, hogy az egyház világi vonatkozású ügyeit sikerrel intézzék. Jobb volna, ha az állam ezt a féltékeny gondosságot a nemzetiségek ellen fordítaná. Pedig a mi egyházunk sohasem volt hazárdul és mutassa meg a kultuszminiszter a történelemben, hol hirdetett a magyar kath. egyház államellenes tanokat. A katolikus autonómiát megszerezni kötelessége a katolikus társadalomnak.

A beszédet hosszas éljenzés követte.

A szakosztályok működése.

Giesswein Sándor a szakosztályok munkálatait és javaslatait ismertette: a katolikus irodalmi társulatokról, a kath. népies irodalomról, az egyetemi internátusról, a kath. egyetem kérdéséről, a keresztény charitatív tevékenységről, a kiscsászák és kisiparosok érdekeinek védelmezéséről, a katolikus legényegyesületekről stb. A nagygyűlés a szakosztályi határozatokat egytől-egyig elfogadta. A nagy tetszéssel fogadott beszéd utolsó pontja volt a tárgysorozatnak.

Püspöki záróbeszéd.

Erre következett a püspöki záróbeszéd, amelyet Várossy Gyula székesfehérvári püspök

mondott, a közönség nagy érdeklődése mellett. A szónok mindenekelőtt rövid visszpillantást vet a IV. katolikus nagygyűlés eredményes munkájára, ebben zálogát látja a további sikeres működésnek. Majd a közönség zajos helyeslése mellett köszönetet mond a gyűlés sikeres rendezésében résztvevő összes faktoroknak, akiknek lelkes munkája, meg nem szűnő érdeklődése a magyar katolikusok szervezkedésében ezt a jelentékeny mozzanatot megteremtette. Hosszantartó éljenzés fogadta a szónoki lendülettel előadott beszédet, amely utolsó mozzanata volt a nagygyűlésnek.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Okt. 26. Sakkverseny a Royal-kávéházban.
Október 31. Sebes-Kőrös-társulatközgyűlése d. e. 10 órákor saját irodahelyiségében.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauchpark) nyitva minden vasárnap és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-6 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

* **Belopotoczky titkos tanácsos.**
Örömmel veszünk hírt, hogy a nagyváradi I. sz. káptalan egyik illusztris tagját: dr. *Belopotoczky* Kálmán táborigazgatót, nagyváradi kanonokot király 6 Felsége magas kitüntetésben részesítette. Bécsből érkezett táviratok szerint ugyanis a jeles főpapot *valóságos belső titkos tanácsossá* nevezi ki a király s a kinevezés legközelebb megjelenik a hivatalos lapban. A köztisztletben és becsülésben álló táborigazgató ezen kitüntetése a legszelebb körben kelt őszinte örömet.

* **Az új városház felavatása.** Nagyvárad város új székházának építését és berendezését valószínűleg nemsokára befejezik. A vállalkozó bejelentette a polgármesternek, hogy november 15-re teljesen készen átadja az épületet. *Rimler* Károly polgármester akként tervezi, hogy a november 12-iki közgyűlést még a mostani gyűlésteremben tartják meg. A városi hivatalok november 16-án kezdik meg a költözködést s november végéig teljesen elhelyezkednek az új helyiségekbe. December hó elején óhajtaná a felavató ünnepélyt megtartani a polgármester és pedig kapcsolatosan a villamos világítás megnyitására ünnepélyvel. Így a város egyszerre ünnepelné haladásának, fejlődésének két olyan mozzanatát, amely a késő jövőre kihat. A polgármester erősen buzgólkodik, hogy tervét a legszebben valósíthassa meg.

* **Bedőlt fal.** Tegnap számunkban közölt ily című hírtünk kiegészítéseként adjuk a következőket: *Pasali* Péter oitani telektulajdonos építető és *Pápai* Mihály helyi lakos építőiparos ellen, mert az építkezésre engedélyt nem kértek s így az arra hivatott bizottság felülvizsgálata nélkül az építést megkezdették, a vonatkozó szabályrendelet, de egyúttal a kihágási büntető törvénykönyv 117. §-a alapján a rendőrség a kihágási eljárást haladéktalanul folyamatba tette s mint értesültünk, nevezettek szigorú büntetésben fognak részesülni, már csak azért is, mert újabban városszerte lábra kapott ama helytelen és törvénybe ütköző szokás, hogy az építők az engedély elnyerése előtt rendszerint már építetnek. A történt eset s az azt szükségképpen követő szigorú megtorló intézkedés azonban hihetőleg jóhatású intő példa lesz.

* **A régi példa.** Most, hogy a magyar szellemről a hadseregben annyi szó esik, érdekes történetet utatnak fel. Mikor Deák Ferencz 1876 január 28-án meghalt, a 46. gyalog-

ezred Leibachban állomásozott magyar katonái részvétnyilatkozatot küldtek Széll Kálmán miniszternek. Az eset hírt megírták az újságok, amire az ezred parancsnoka, Siletz Frigyes, szigorú vizsgálatot indított, hogy megtudja, igaz-e a hír s hogyan történhetett a részvétnyilatkozás a katonai hatóság tudtán kívül való elküldése.

A vizsgálat kiderítette, hogy a részvétnyilatkozatot egy Lénárd nevű újoncz írta s tizenkét örmester írta alá. Az ezredes nagy rapportot rendelt el. Ott álltak a politikai bizottság mögött az örmesterek, mindegyiknek a századosa s az összes törzstisztek. Nagy volt az izgalom, mert a meg nem engedett politizálás miatt szigorú büntetéstől féltek. Ekkor azután Siletz Frigyes ezredes tiszta magyarsággal a következő beszédet intézte az altisztekhez:

— Végtelenül örvendek, hogy vannak katonáim az ezredben, kik lelkesülni tudnak egy elhunyt nagy hazafinak lángszelleméért, mert tudom, hogy csak az ilyen katonai szereti igazán hazáját és ha kell, sorsáért feláldozza életét. Sajnálattal értesültem azonban, hogy önök az imént felolvasott részvétnyilatkozatot közvetlen felelőseink tudta nélkül aláírták és elküldték. Ezért rosszalásomat kell kifejeznem és azt hiszem, be fogják látni, hogy sokkal szebb lett volna, ha Önök kérésükkel közvetlen hozzám fordulnak és én ezen magyar ezred összes katonáinak nevében illetékes helyre juttattam volna az őszinte részvét nyilváníását. Ezennel megparancsolom ennél fogva, hogy a jövőben mindegyikükkel forduljanak hozzám, mint az ezred atyjához, mert a míg én állok az ezred élén, én akarok itt a legmagyarabb érzelmű lenni és ha lesz valaki, aki még magyarabb akar lenni, az innen pusztulni fog!

Az altisztek távozása után pedig a tisztekhez szólt az ezredes:

— Az egész dologból csak azt sajnálom — mondta — hogy önök közül senki sem birt tudomással az elküldött részvétnyilatkozatról. Ennek okát pedig egyszerűen abban keresem, hogy Önök a katonában a nemzeti szellemet nem fejleszteni, hanem elnyomni igyekeznek. Ezért megparancsolom, hogy ezentúl péchujfalusi Péchy Miklós századparancsnok ur a magyar történelemből és a magyar földrajzból hetenként kétszer az ezred összes altiszteinek előadást tartson, melynek előmeneteléről nekem havonként jelentés teendő.

Siletz Frigyes egyik legkitünőbb törzstiszte volt a hadseregnek, dandárnok lett s altábornagyként halt meg.

* Fraknoi püspök a P. E. alapító tagja.

Fraknoi Vilmos cz. püspök, a váradi káptalannak tudományban és hazafias érdemekben kiváló tagja, ki az irodalmi téren bámulatos munkásságot fejtett ki, a katolikus hírlapírók egyesülete, az *Országos Pázmány-egyesület* alapító tagjai sorába lépett *négyszáz* korona alapítványtal.

* **Halálozás.** Megemlékeztünk már arról a mély gyászról, mely *Balzám* Béla felső-visői telekkönyvezetű nevének elhunytával érte. A bánatos férjen és testvéreken kívül két kis leánya siratja a korán elhunyt édes anyát, akik élte legszebb korában vitt sirba a gyilkos betegség. A családi gyászjelentés a következő: Alulírottak mély fájdalommal tudják a legjobb hitves, testvér, sógornó és rokonnak Zántai *Balzám* Beláné szül. Maksa Erzsébetnek folyó hó 21-én reggel 6 órákor, élte 34-ik, boldog házassága 11-ik évében, hosszas szenvedés után történt elhunytát. A megboldogult temetése folyó hó 23-án délelőtt 10 órákor lesz Kórház-utca 21. számú levő lakásnál s az ev. ref. egyház szertartása szerint tartandó ima után a váradi olasz i. s. kerkertben fog örök nyugalomra helyeztetni. Mely végtisztességtételre az elhunytnak rokonai és ismerősei tisztelettel meghívottak. Nagyvárad, 1903 október hó 21. Béke porairal Zántai Balzám Béla férje, Zántai Balzám Emma, Zántai Balzám Erzsébet gyermekei, Maksa Hermina, Maksa Andor, Maksa Mariska férj, Bondray Lászlóné, Maksa Piroška testvérei, Juhász Lajos és neje Steinekker Ilona após és anyós és gyermekeik Ilona, Jenő, Pali, Lajos,

és Margit. Id. Bondray László sógor és gyermeke Ifju Bondray László, Maksa Andorné sz. Buchta Mária sógornő és gyermekei Béla, Ilona, Jolán, Irén és György.

* Az új városház dísztermének berendezése. A városház építésére felügyelő bizottság tegnap délután ülést tartott, Rimler Károly polgármester előktele alatt, amelyen jelen voltak: Dr. Hoványi Géza, dr. Dóri Ferencz, Sulyok István, Guttman József, ifj. Rimanóczy Kálmán és Csordacsics Ferencz. Ifj. Rimanóczy Kálmán építész bemutatta az új városháza közgyűlési termében a törvényhatósági bizottsági tagok részére elhelyezendő székeket. A főispán, polgármester és tanácsnokok részére barnavörös bőrrel bevont támlásszékek lesznek, teljes kényelemmel. A bizottsági tagok ülőhelyei is elég csinosak; felcsapható párnázott barnavörös bőr ülés és háttámlával, elől pedig felhajtható asztalka, közepén zöld posztó betéttel. Ez a kis asztalka alkalmas lesz egyes vérmesebb városatyáknak, hogy nagyobb hatást érjenek el, vagy zajosan tüntessenek más szónokok beszéde ellen. A bizottság az ülőhelyeket megfelelőeknek találta. Rimanóczy Kálmán építész az ülőhelyek között levő bejárókat 90 centiméter szélességről 80 centiméterre óhajtotta redukálni, az ülőhelyek kényelme szempontjából, a bizottság azonban ezt elejtette, mert 90 centiméter is már szűk a szabad közlekedésre. Előterjesztették a Múzeum-egylet kérelmét, hogy a város millenniumi képe az új városháza dísztermében leendő elhelyezése folytán feleslegessé váló díszes keretet engedje át a város a múzeum Mátyás király Bécs előtt című hatalmas festményének. Kapcsolatosan kifejtette Rimanóczy, hogy a város millenniumi képe teljesen megfelelő elhelyezést nyer egy 10 cm. széles keretben, a mely mellett a szoroson hozzásimuló faldísz szép összhangot fog képezni. A bizottság kimondotta, hogy nincs kifogása a keret elajándékozása ellen, de erre a városi tanács illetékes.

* A királygyilkosság számlája. Ami régóta sejtendő volt, az tudniillik, hogy a belgrádi királygyilkosság nem tisztán csak honfiai buzgalomból származott, arra nézve most számbeli adatokat közöl a *Neues Wiener Journal*. Allítólag abszolút megbízható forrásból vett értesülés alapján megírja, hogy a június 11-iki gyilkosság rendszeres megvesztegetés műve volt s hogy a mérszárlásban részes katonatisztek közönséges, megvásárolt bérnyilkosok voltak. A vesztegető Riszticsnek, a volt régensnek sógora, valami Hadsí Thoma nevű ember volt, aki azonban e célra valami sok pénzzel nem igen rendelkezhetett, mert egyedül csak Naumovics a lezredes tudta előre megfizetni, akit tudvalevőleg egy dinamit-explozió ölt meg a gyilkosság éjszakáján. Naumovics 24,000 frankot követelt előre, hogy adósságait kifizethesse, amit Hadsí ki is fizetett neki és még 24,000 frankot ígért a tett végrehajtása utánra. — Pavlovics hadügyminiszternek tisztára azért kellett meghalnia, hogy a gyilkosok a vérdíjához hozzájuthassanak, mert valamennyien tudták, hogy a hadügyi pénztárban nagyobb összeg áll készen.

A gyilkosságban részes tisztak, Naumovicson kívül, a következő összegeket kapták:

Masin ezredes	30,000 frankot.
Misics alezredes	24,000
Salarevics ezredes, a későbbi hadügyminiszter	24,000
Zsifkovics kapitány	12,000
Ljubái Kostics gárdahadnagy, aki az összeesküvést a palotába bebocsátotta	24,000

Damian Popovics ezredes nem kapott pénzt, de megígérték neki, hogy ő lesz a főhadsegéd.

A többi fiatal tiszt két- és ötezer frank között változó összegeket kapott. A megvesz-

tegetésre felhasznált összegek egészben talán 300,000 frankot tettek ki. A hadipénztárból vették fel s azután a titkos rendelkezési alapról pótolták a hiányt.

Péter király — ezt is a *Neues Wiener Journal* írja — csak most értesült ezekről a részletekről s azóta valósággal kedélybeteg.

* Rákóczi ünneplése Nagyváradon. Rákóczi Ferencz fejedelem emlékének tisztelete imponans módon nyilatkozott meg az egész országban. A Kassán tartott Rákóczi-kiállítás az ország minden részéből tömegesen látogatták; a nemzeti hősi idegenben nyugvó hamvainak hazaszállítása iránt országos mozgalom indult meg s Rákóczi hamvaihoz imponans zárandoklat ment Rodostóba. Ezenkívül a törvényhatóságok egyrésze szintén ünneplte a nagy Rákóczit. Nagyvárad város törvényhatósága szintén feliratot intézett az országgyűléshez, Rákóczi hamvainak hazaszállítása iránt. Dr. Pácz Sándor törvényhatósági bizottsági tag indítványt adott be a városhoz, az iránt, hogy a magyar történelem ezen kimagasló alakjának emlékét Nagyvárad város törvényhatósága is megünnepelje. Az indítvány teljes szövegében a következő:

Tekintetes Városi Tanács!

Nagyvárad város önmagát becsüli meg, ha a halhatatlan II. Rákóczi Ferenczünk emlékét megünnepeli.

E végből indítványozom:

1. Tartunk előre meghatározandó napon az összes felekezetek templomaiban hálaadó istentiszteletet.

2. Az istentisztelet után legyen diszközgyűlésünk, a hol egy törvényhatósági tag emlékbeszédet mondjon II. Rákóczi Ferenczről.

3. Létesítsünk 1000 (ezer) koronás Rákóczi-alapítványt, melynek kamatait a hazai történelemben kiváló előmenetelt tanúsító nagyvárad középiskolai tanuló kapja.

4. Olasz városrésztünk főutcáját nevezzük el Rákóczi-utcának.

5. Festessük meg Rákóczi arcképét a közgyűlési terem számára.

Nagyvárad, 1903. okt. 22.

Dr. Pácz Sándor,
törvényhatósági biz. tag.

* A jövő évi költségvetés Sok gondot okoz a városházán a jövő évi költségvetés, amelyben tudvalevőleg 6% közköltelemelés van kilátásba helyezve. A városi tanács tegnap tárgyalta általánosságban a költségvetést s a kiadások némi redukálása által a 6% egyrészének elejtését javasolja. A pénzügyi bizottság ma, pénteken délután tárgyalja a költségvetést s valószínűleg talál módot, hogy a szükséges kiadások a közköltő emelése nélkül is fedezetet nyerjenek.

* Találtak egy zsákra való cső tengerit és burgonyát; azonkívül 10 korona pénzt. Igazolt tulajdonosaik átvehetik Mendelényi Béla rendőrségi fogalmazónál.

* Péter királyt nem fogadják. Már lemosták a vért a belgrádi konak parkettjéről, kicsiszolták a kardokról a vérrozsákat és »Szerbiában minden rendben van«, mint hivatalosan jelenteni szokták, ha lángban áll a királyi palást. Az új király, I. Péter, immár arra gondol, hogy utolsó mosakodását végezze a külföldi udvarokban. Jelentettük már, hogy Péter király ismerkedni akar s e célból bemutatató körlátogatást akar végezni a többi uralkodónál. Erre nézve most igen érdekes hírt kapunk Berlinből. A belgrádi udvart bizalmasan, de épen nem diszkrétan értesítették, hogy ne jöjjön Berlinbe, mert »sajnálattal« nem fogadná őt a császár. Az üzenet azzal a kommentárral ment utra, hogy Vilmos császár sok-

kal jellemesebb uralkodó és annyira modern, hogy nem nyujthatja a kezét ennek a legsötétebb középkori királynak. Ugyanilyen értelmű üzenet érkezett a császár részéről is Belgrádba, ahol természetesen nagy a rémület és elkéseregés. A derék belgrádiak sehogysem értik, hogyan utasíthatják vissza Péter király jobbát a kollegái, holott a királyok mind igen jó nevelésű gentlemanok, akikről ilyen udvariasság alig tételezhető fel.

x Ma már mindenki tudja, hogy városunk legelőnyösebb bevásárlási forrása *Wallerstein Fülöp Fiai* nagyáruháza (Nagyvárad, Bémer-tér), hova bizalommal fordulhat mindenki szükségleteit beszerezni. Mi részünkről ez uton ajánljuk olvasóközönségünk szives figyelmébe. Bővebb felvilágosítással szolgál a cég lapunk mai számában közölt hirdetése.

x Felhívjuk t. olvasóink figyelmét **Oppenheim F. Vilmos** kosáráru kereskedésének lapunk mai számában közölt hirdetésére.

x Felhívjuk t. olvasóink figyelmét **Szabó és Hajnal** jóhírű fűszerkereskedő cég lapunk mai számában levő hirdetésére. 117

Igazságszolgáltatás.

Ellenségek.

Gábor Simon, a szásas magurai legény régi haragosa *Popa Mihály* községi bírónak Evek előtt ugyanis a hegyi legelők miatt pörpatvar, majd verekedés támadt közöttük, s azóta gyűlölködve éltek.

Történt pedig 1903 március 22 én, hogy Gábor Simon a *Katz* Miksa kocsmájában idogált s ittasan távozott este 6 és 7 óra között. Hazafelé ballagva útja *Popa Mihály* háza előtt vezetett el. A sötét szürkületben nehéz léptekkel ballagó Gábor Simon lépteinek zajára *Popa Mihály* kutyája csaholni kezdett, majd rátámadt a legényre. Gábor Simon éktelen szitokkal botjával csapkodott a kutya felé, mire a bíró lánya: *Popa Katicza* kijött a kutya védelmére. A lány és legény között szóváltás fejlődött s az indulatos Gábor Simon revolvert rántott s a lányra lött. A golyó a lány czombjába furódott. A szóváltás és a sebesült lány sikoltására *Popa Mihály* is az utcára sietett.

Az összerogyott lány körül dulakodás támadt. Gábor Simon dulakodás közben háromszor a bíróra lött, a ki életveszélyes sebeivel összerogyott. Gábor Simont a bíró felesége akadályozta meg a további lövöldözésben, kicsavarva kezéből a revolvert. Gábor Simont le tartóztatták, de ő a vizsgálat alkalmával tagadta, hogy ő lött volna, hanem azt állítja, hogy a bíró lövöldözött s ő találta véletlenül leányát s önmagát.

Ez ügyben tegnap tartották meg az esküdtbíróóság előtt a fő tárgyalást.

Az esküdtszék a következőképp alakult: Előlk: *Nagy* Ferencz. Bírák: *Böhm* Jenő és *Csulyok* Béla dr. Ügyész: *Nagy* Géza dr. Védő: *Poynár* Széver.

Esküdtök: *Leitner* Lajos, *Borbély* László, *Pál* Gábor, id. *Márki* Imre, *Rafael* János, *Nozák* Rudolf, *Cseresznyés* Albert, *Ováry* Gyula, *Domby* István, *Karakas* Károly, *Somossy* Béla, *V. Major* István.

Pótesküdtök: *Reis* és *Kappel* György.

A tegnapi tárgyalás tanukihallgatásokkal telt el. Lényeges *Katz* Lipót kocsmáros vallomása, a ki eskü alatt vallotta, hogy az nap

délután látott Gábor Simonnal revolvert. Késő esti órákban a tárgyalást mára halasztották. Ma folytatják a tanúk kihallgatását s ítélet estére várható.

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR:

Péntek: Herbelin papa.
Szombat: Viczeadmírális, operett.
Vasárnap: Bob herceg, operett.

Herbelin papa.

Ismerjük azt a takarékos urat, a ki kopott télikabátjából mellényt, a mellényből pedig sipkát csináltat. De olyan hőkezű pazarlóra még nem találtunk, aki a sipkából csinált volna télikabátot.

A Herbelin papa írói megcselekedték ezt a kunsztot.

Van Gabányinak egy igen-igen régi monológja. Ennek alapja egy még igen-igen régebbi adoma arról a vizözön előtti emberről, a ki elvette egy csinos özvegynek a leányát s a ki elvette a csinos özvegyet, a saját édes apja anyósát. Kedves emlékü gyermekkorunkban mekkorákat kacagunk rajta, hogy a fiu az apjának apósa, az apa a fiának veje, az anyós meny is, a meny anyós is és mindenki önmagának apja, fia, öregapja, unokája, sőt talán anyósa is! Oh, régi szép gyermekkori évek!...

Ezt a matuzsálemi szellemességet hozza színpadra a Herbelin papa, kinyújtva az öreg adomát három felvonásra s belehozva az anyós számára még egy elvált tenorista-zongorista férjet. Ez azért kellett, mert az adoma minden nyújtogatás daczára a második felvonás végén véget ér, a zongorista férj tehát bonyolít és skáláz egy harmadikat.

Az adoma már maga készen adja, hogy a bohózat nem lehet más, mint helyzetek bonyolítása. De ez a bonyolítás oly egyszerű, átlátszó, minden újdonságot, eredetiséget nélkülöző, a minővel a múlt század derekán találkoztunk. Esetlen dolog, melyben ugyan nevetünk, de csak mint a hogy bohó ismerősökön nevetünk. Francia szerzőktől különb dolgokhoz vagyunk szokva. Még a néhány belebeszölt kis sikamlósság is inkább ügyetlenségével tűnik ki, ha ugyan feltűnik.

Pár helyzetet azonban az előadók oly pompásan színezték ki, hogy kacagni lehetett rajta.

Igy különösen Szathmáry Arpád tenorista-zongorista-karmestere minden mozdulatával és szavával állandó derűtségben tartotta a közönséget. A hogy dirigálva czélozta be torkába a sonkát, az emberen vagy asztalan zongorázva magyarázott s opera-áriákban társalgott: mind csupa kacagni való jelenet volt. Tegyük hozzá Szathmáry pompás maszkját s akkor ezt az alakítást egyik legjobb szerepének jegyezhetjük fel.

A czimszerepben Krasznai mutatott be komikus figurát; különösen Herbelin papa rémüldözéseivel keltett mindig nagy derűtséget, Bognár János Davaunesja igazi burleszk alak volt; a náthás ember kissé kevésbé finoman komikus hatását aknázza ki, karzati hatásra, de teljesen a darab szellemében. (Már amennyiben szellemről ez esetben szó lehet.) A kis Berlányi Vanda (Helena) most is kedvességével, ügyességével hozott tavaszt a darab diluviális humorába; Agnelly Irén pedig sikkes tolettjével igyekezett pótolni, a mi játékból

szinesség, melegség dolgában hiányzik. Sziklai Miklósnak kellemetlen kiejtése nagy nehézséget okozott még e kis szerepben is. Tóth Elek, mint mindig, temperamentumosan adta az ifjú apósfut s mellette kisebb szerepekben Deési Vank, Pogány Janka, Benkő Jolán járultak a darab sikeréhez.

Már a mennyire sikereket lehet azt nevezni, hogy egy darabot megnézznek s aztán nyomban el is felejtnek. Dr. K. A.

Benkő Jolán ünneplése. Negyvenedik éve, hogy Benkő Jolán, a mi színházunk kedvelt komikája derült, humoros komikumával szolgálja Thália oltárát. Ha a szintársulat valamelyik tagjáról elmondhatjuk, úgy Benkő Jolánról első sorban, hogy osztatlan elismerés kíséri működését. O ma a vidék egyik legkiválóbb komikája, ki a művészetével estéről-estére gazdagítja sikereit.

E szép, sikerekben gazdag művészpálya ünnephez közeledik.

A szezon folyamán Somogyi direktor s a szintársulat ünnepet készül ülni a komika 40 éves színésznői jubileumán.

Ez ünnepléshez a közönség tudunkkal páratlan elismeréssel járul hozzá s így valószínű, hogy a közel jövőben meleg, szép színházi ovációban lesz része Benkő Jolánnak.

Herbelin papa másodszer. Ma pénteken kerül színre másodszer Herbelin papamulattató bohózat a Szigligeti-színházban. Holnap szombaton látni fogjuk Mildecker gyönyörű zenéjű operettjét a „Viczeadmírális“-t. A főszerepek Ruzsinszky Ilona, Haller Irma, Parlagi Kornélia, T. Pogány Janka, Horváth Kálmán, Békefi Lajos, Bérczi Gyula, Szatmáry, Boguár és Sziklai kezeiben vannak. Vasárnap délután a „Régi szerető“-t Géczy népszínművet adták, ebben lép fel ez idényben Orley Flóra, a többi szerepeket Haller, Horváth és Szarvasi játsszák.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 22.

Bérletszám 22. (páros.)

Ma, pénteken 1903. október 23-án:

HERBELIN PAPA.

Bohózat.

S Z E M É L Y E K.

Herbelin — — — — —	Krasznay
Jacdes — — — — —	Tóth Elek
Davannes — — — — —	Bognár
Mathurin — — — — —	Sziklay Miklós
Lechoche (Lopez) — — — — —	Vank
Lamanche (Geanon) — — — — —	Deésy Alfréd
Colle — — — — —	Szathmáry Arpád
Montieuxné — — — — —	T. Pogány Janka
Helena — — — — —	Berlányi Vanda
Eglantine — — — — —	Agnelly Irén
Tacot néni — — — — —	Benkő Jolán
Hordár — — — — —	Losonczy

HELYARAK: Nagypáholy 14 koron. Földszinti és első emeleti páholy 12 kor. Másodemeleti páholy 8 kor. Zsolye 3 kor. Kórszék 2 k r. 40 fill. Támlásszék, 2 kor. Erkélyülés 1-ső sor 1 kor. 20 fill., közép 2-ik sor 1 kor. Erkélyülés oldal 2-ik sor 80 fill. II. emeleti zártszék 60 fill. Földszinti állóhely 1 kor., Diák és katonajegy a földszintre 60 fill. Karzati állóhely 40 fill. Egy színlap 20 fill.

Jegyek előre válthatók a színház jobb oldalán, a bérházzal szemben, d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás 7 órakor.

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3. órától előre válthatók.

Kezdeté fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Holnap, szombaton október 24-én

A viczeadmírális.

Operette.

NYILTÉR.



Csemege szőlő.

Sulkovszky herceg világhírű ménesi rózsabakar

szőlőjéből naponta

friss küldemény, legolcsóbb napi árban kapható

Nemes faj, tiróli maróni, kilója 24 kr.

Mertz Nándor

utóda

csemege üzletében,

Nagyvárad, Körözs-utca.

Telefon 448. sz.

Kálmán Sándor

ékszerész.

Nagyvárad, Szt. László-tér.

Ajánlja: Drágakövek, ékszerek, arany és ezüst ajándéktárgyak, női és férfi aranyórák, ezüst evőeszközökből álló nagy raktárát, a legszolidabb szabott árak mellett. 438.

Javítások és átalakítások a legfinomabb kivitelben.

Telefonszám: 409.

Telefonszám: 409.

Kiárusítás

diszmuárak

és

gyermekjátékban.

Mint hogy az uri divat raktáramat lényegesen megnagyobbítottam, helyszűke miatt a diszmuárak u. m. Bronzárak, Dohányzókészletek, Diszórak, kasellák, China ezüst tárgyakat, Alpacca-ezüst kanalak és evőeszközök, faldiszeket, gyermekjátékokat mélyen leszállított áron, sőt beszerzési áron alul is teljesen kiárusítom.

Leipnik Mihály,

Olaszi, Bémer-tér. 449

SZERKESZTOI POSTA.

K. P. Mi kiméletes diszkrétciával, a színházba járó közönségre való tekintettel irtunk pár sort a sajnálatos kulissza afférról. Ön szükségesnek tartotta nyilvánosságra hozni b. nevét, — gratulálunk őszinteségéhez. Művészi önértetéhez és izléses ki-rohanásához pedig csak az a megjegyzésünk, hogy effajta babérokat még kazal számra arathat...

IRODALOM.

A „Jó Pásztor“, e jelesen szerkesztett egyházzónoklati folyóirat most megjelent 12-ik füzeté a következő érdekes tartalommal jelent meg:

Aranymisére. Az aranymisés ünneplőnek szánt ajándékok értelme. Farkas Zsigmond. — Halottak napjára. Mi a szándéka az Anyaszentegyháznak, midőn a temetőbe vezet. Domonkos István. — Szent Imre herceg napjára. Miként dicsőítette meg a jó Isten szent Imrét életében és mint dicsőíté meg őt holta után. T. Pelikán Krizsó. — Pünkösöd után XXIII. vasárnapra. A héthéti közömbösség eredetéről és veszélyes következményeiről. Andriszék János. — Szent Márton napjára. Szentünk szegények iránti jóságos szívééről. Totola Lajos. — Pünkösöd után XXIV. vasárnapra. A vétkes szokásról, hogy kerülünk bele, hogy szabadulunk meg. Várkonyi Károly. — Szent Lipót ünnepére. Isten, felebaráti és a hazaszeretetről. Andriszék János. — Pünkösöd után XXV. vasárnapra. Nyilvános és rettenetes ítéletről a világ végén. Hermann Tádé. — Szent Katalin szűz és vértanu napjára. A lelki restség veszedelmes, kárhazatoz a lélekre. Onokrotalusz. — Templombúcsu napjára. Kik és hogyan szentségtelenítik meg az Isten házát. Totola Lajos.

Egész évre 8 kor. Megrendelhető: Jó Pásztor szerk. czimén, Budapest, VII., Csömöri-ut. 16. Ugyanott Orosz Adám szentbeszédeinek 1-4. köteté. Füzve 10 kor. kötve 12 kor.

TAVIRATOR.

A v á l s á g.

Budapest, okt. 22. (Saj. tud. táv.) A Magyar Szó munkatársa ma hosszasan beszélt Beck báróval a vezényleti nyelvről. Beck báró kijelentette, hogy a monarchia közös érdeke kívánja a hadsereg egységét. Egyebek között úgy nyilatkozott, hogy a honvédség felállítására körül kifejtett munkája tanuskodik, hogy nem ellensége a magyar nemzetnek. Bizonyosság erre az is, hogy az ő vezetése alatt álló magyar tiszteknek semmi panaszuk nem lehet.

Ő mindig azon volt, hogy minél több magyar tiszt legyen a hadseregben s ezért is a magyar ifjak katonai nevelését megkönyíteni iparkodik. De a hadseregben nemzeti és semmiféle politikának helye nincs. A két állam érdeke kívánja a hadsereg egységét. Azt pedig senki sem tagadhatja, hogy a két állam egymásra van utalva, tehát a hadsereg egysége mindkét államra létkérdés. A vezénylet egysége pedig természetes követelménye a hadsereg egységének. A német kommandó tehát nem lehet sértő, mert lehetne esetleg latin vagy volapük, de történelmi fejlődés szerint német.

Budapest, okt. 22. (Saj. tud. táv.) A kilenczes bizottság Széll Kálmán elnöklésével ülést tartott, melyen Lukács László bejelentette és részletesen előadta a király válaszát és kívánságát a bizottság programjával szemben.

Lukács előterjesztése lesújtotta az egész bizottságot, melyből csak Hieronymi és Josipovich hiányoztak. Oly nagy volt a konsternáció, hogy az ülést Lukács előterjesztése után felfüggesztették s tárgyalásokba csak holnap délelőtt bocsátkoznak.

Apponyi és Lukács legott távoztak. Széll Kálmán úgy nyilatkozott, hogy a bizottság programját a király lényegében keresztülhuzta.

A bizottság egyik tagja úgy nyilatkozott, hogy ami történt, rosszabb a legpesszimisztikusabb föltevésnél. Mondható, hogy a Felső az egész programot keresztül huzta.

Kérdezték, hogy azt is visszavonta a király, a mely engedményeket Lukács első megbízásakor ígért?

— Mindent, volt a válasz. S most már a legsötétebb jövő várható.

A pártban ugyanis általános hangulat, hogy a párt nem enged. A kilenczes bizottság pedig esetleg határozat nélkül terjeszti a programot és a király kívánalmait a párt elé.

De a párt nem hajlandó lényeges engedményekre. Maga Tisza sem szándékozik a megbízást elfogadni, noha a királynak ígéretet tett. Sőt úgy is nyilatkozott, hogy hiába is vállalkozna, mert nem volna pártja.

Budapest, okt. 22. (Saját. tud. táv.) A függetlenségi a legelkeseredettebb harcra készülnek a király kívánalmával szemben.

A katolikus nagygyűlés ünnepi körmenete.

Budapest, okt. 22. (Saj. tud. táv.) Ma délután impozáns fényvel tartották meg a katolikus nagygyűlés befejező ünnepi körmenetét. Az Oltáriszentséget rég nem látott pompával óriási néptömeg kísérte a városház-téri plébánia templomtól az Eskütéren, a Váci-utcán, a Ferencziak-terén át. A szentséget Várossy Gyula váci püspök hordozta. Erdekes incidens is történt a körmeneten. A sok ezeryi tömegben egy képviselő kocsija nem hajthatott tovább. A képviselő kalapját fején hagyta. Egy magas termetű pap oda ment s messze elhajította a képviselő kalapját. A képviselő leszállott kocsijáról s szó nélkül felvette kalapját.

Az olasz király párisi utjának eredménye.

Páris, okt. 22. A Matin arról értesül, hogy az olasz király párisi látogatása több célszerű eredményre vezetett, melyek mindkét országra nézve nagy érdeklődéssel bírnak. A Franciaország és Olaszország között, a két országot érdeklő fontos kérdésben való egyetértés Viktor Emánuel király látogatása folytán valószínű és végleges alakot fog ölteni.

Páris, okt. 22. Witte orosz miniszterelnök tegnap több heti tartózkodás után Párisból Pétervárra utazott. (M. T. I.)

A balkáni zavarok.

Konstantinápoly, okt. 21. Üszkübből, Monasztirból és Szalonikiből érkezett egybehangzó konzuli jelentések szerint még mindig folynak zavargások, különösen a 2. osztályú redifek részéről (a régi ilave.) Üszkübből azt jelentik, hogy egy ilave katona megölt egy keresztényt. Megtették a kellő intézkedéseket. Azon jegyzékben, a melyet a porta az entente hatalmak nagykövetségeinek küldött át és a mely a zavargások miatt megbüntetett vizsgálat alatt álló személyek nevét tartalmazza, csak katonatisztek és a 6. nizam, 4. redif, 14. ilave-zászlóalj, egy lovasezred és néhány csendőrszázad le-

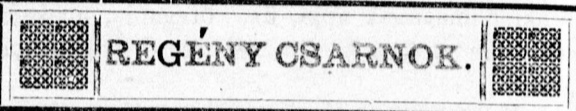
génységhez tartozók vannak felsorolva. Evvel szemben a drinápolyi és szalonikii 2. és 3. hadtest területének 343 gyalogsági zászlóaljának fele részt vett a zavargásokban. Az utolsó minisztertanácsban elvileg elhatározták, hogy a körülményekhez képest a legrégebben mozgósított redif-zászlóaljakat lassanként lefegyverzik. Ez a lefegyverzés készülöben van, de még meg nem kezdetett. (M. T. I.)

Érdekes kísérlet.

Velence, okt. 22. Ma kísérleteztek először a Castel Franco-Fanzolo vasuti vonalon a Beer-féle rendszerű vasuti összeköttetések megátolására szolgáló önműködő szerkezettel. Jelenvoltak az olasz hatóságok, Franciaország és az Egyesült Allamok konzuljai, valamint Ausztria-Magyarország és Oroszország képviselői. A kísérlet tökéletesen sikerült. (M. T. I.)

Gyilkos öngyilkossága.

Lyon, okt. 22. Ladermann Czézár Fougére Eugénia gyilkosa Aix les Bains-ban azon pillanatban, a midőn a rendőrségi közegek le akarták tartóztatni, fejbőlötte magát. Ladermannt reménytelen állapotban szállították a kórházba. (M. T. I.)



Az orvos és betege.

Irta: Conan Doyle.

1.

Az esetek kiválasztásánál, melyekkel az olvasónak Holmes barátom sajátos tehetségéről akartam képet adni, sok nehézséggel találkoztam. Legcsodálatosabb következtetései és legélesebb elmével végzett nyomozásai legtöbbször olyan ügyekre vonatkoztak, melyek magukban olyan csekélyek és mindennapiak, hogy általános érdeklődést nem kelthettek. Másrészt viszont gyakran megesezt, hogy tanácsot kértek tőle roppant fontos ügyeknél, melyek meglepően drámai kimenetelűek voltak anélkül, hogy maga tetteleg közreműködött volna a felderítésükben, vagy hogy olyan nagy része lett volna benne, mint ahogy én, az ő életirója szeretném. Az itt következő történetben sem játszott döntő szerepet és mégis, a hozzáfűződő sajátos körülmények miatt nem szeretném e gyűjteményből kihagyni.

Esős októberi nap volt. Ablakainkat becsuktuk s Holmes egészen elbágyadva fektött a pamtagon s folyton újra meg újra elolvasott egy levelet, melyet reggel kapott. Indiai katonái évek óta sokkal is kevesebbet szenvedtem a hőtől, mint a hidegtől, de azért most sem volt kedvem semmire. Még az ujság is untatott. A parlamenti ülésszaknak vége, mindenki elutazott a nagyvárosból s én erdőre-mezőre vagy a tengerpartra kíváncskoztam. Barátomat ilyen vágy nem gyötörte engem csak a pénztárczám nagy apálya kényszerített nyaralótervek elhalasztására, de Holmes számára természeti szépségek s egyéb ilyen élvezetek mintha nem is léteztek volna. Legszivesebben ott maradt a milliós városban, melyhez lényének minden szálával tartozott. És csak gyenge hírsztelésnek, halk gyanúnak kellett támadnia valami még felderítetlen bűnről, Holmes azonnal lángrollobbant. Változatosság okáért néha-néha a helyett, hogy a városi gonosztevőt kutatna volna, a vidéken járt titkos nyomok után, de a természeti szépség iránt való érzék minden egyéb nagy tehetsége mellett teljességgel hiányzott belőle.

Mikor láttam, hogy Holmes sokkal inkább belemélyedt a levélbe, semhogy velem beszélgethetne, leeresztettem a földre az unalmas ujságot, hátradőltem a karosszékben s álmodni

Vászon, fehér és asztal nemtek, damast áruk elismert legelőnyösebb árban. Tartósságáért kezességet vállalunk. Teljes menyasszonyi kelenyék remek kivitelben 100 frttól 5000 frtig.

Valódi angol és francia különlegességek, czybeline, schotisch és doubl kelmékben gyönyörű választék — ugyszintén olcsóbb kelmékben is — 120 centiméter széles, már 25 krtól kezdve.

Óriási választék fekete és színes ruha és blous seiyekben, sima selymek, minden létező minőség és színben a legolcsóbb árakban.

Remek kivitelű diszek, selyem aplicatio — chantille és valancien csipkék, fekete fehér és ecrtü színekben, — kivételes olcsó árakban.

Férfi és gyermek fehérnemtek, ingek, kézelők, gallérok, harisnyák, zsebkendők, jäger és trico alsó ruhák nagy választék és nagyon olcsó árakban.

**Egy férfi gallér 10 kr.,
1 pár kézelő 20 kr.**

Berliner és posztó nagy és fél nagy kendők, fejkendők, selyem, chachemir és delainból, selyem, zsenillier, gyapju schawlok.

Egy gyapju schawl 45 kr.

paplan és matrác

készítetés saját felügyeletünk mellett, gyönyörű kivitelekben, továbbá pluss, pique és trico paplanok.

Fiók-üzlet:
Debreczen
Piacz-utca.

Fő-üzlet:
Nagyvárad
Bémer-tér.

Fiók-üzlet:
Kisvárd
László-tér.

ÉRTESÍTÉS

Van szerencsénk a n. é. közönséget értesíteni, hogy a közelgő **őszi és téli idényre** raktárunkat nagy mennyiségben a **legújabb és legdivatosabb** árukkal és nagy alkalmi vételekkel felhalmoztuk és kérjük az igen tisztelt vásárló közönséget a saját érdekében is, hogy szolid és legolcsóbb áruinkról s pontos kiszolgálásról általánosan elismert üzletünket felkeresni sziveskedjék.

Kiváló tisztelettel

WALLERSTEIN FÜLÖP FIAI.

Szolid szabott áruk túlfizetés teljesen kizárva.

Különösen figyelemre méltó!

Az ujonnan berendezett női és gyermek confectio raktár dús választékban, eredeti modellek.

Salon szőnyegek, futó, velvet tapestry és spárga szőnyegek függönyök, lambrekinok, fali és ágyelő szőnyegek, ágy garnitúrák, **csipke és túll függönyök**, fehér — crem és ecrtü színben állandóan óriás választékban és legolcsóbb árakban.

Egy ablak szövet függöny már 95 krért.

Mindennemű bélés áruk és hozzá valók szabott árakban.

Egy ruhához teljes hozzávaló 1 frt 35 kr.

Teljes csecsemő kelengyék gyönyörű kivitelben igen olcsó árakban.

Kocsi és plüss takarók,

gácsi és brassói pokróczok, méter és darab számra.

Eredeti gyári ár.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apácza-utca 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek,

számlák, falragaszok,
báli meghívók,
tánczrendek, étlapok,
naptárak,
palaczkfeliratok,
névjegyek,

gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.